

Vergaderjaar 2025–2026

20 454

Voortgangsrapportage uitvoering wetten oorlogsgetroffenen

32 671

Goedkeuring van het voornemen tot opzegging voor Aruba van het op 9 juli 1948 te San Francisco tot stand gekomen Verdrag betreffende de nachtarbeid van vrouwen in de nijverheid werkzaam, 1948 (Verdrag Nr. 89, aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie in haar eenendertigste zitting)

Nr. 217

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 december 2025

Uw Kamer is door mijn ambtsvoorganger op 27 mei 2025 geïnformeerd over de stand van zaken van het project «Oorlog voor de Rechter»: de digitalisering, verrijking en online plaatsing van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR).¹ Daarbij gaf hij een stand van zaken over de wetswijziging, die de benodigde wettelijke grondslag zal realiseren voor online beschikbaarstelling van het CABR. Daarnaast werd in de brief toelichting gegeven op de tijdelijke voorziening bij het Nationaal Archief (hierna: NA), de noodoplossing om in beperkte mate toch alvast enige toegang te bieden tot het gedigitaliseerde deel van het CABR. In de brief werd aangekondigd dat de mogelijkheden werden onderzocht om de tijdelijke voorziening uit te breiden naar de Regionale Historische Centra (RHC's) en dat uw Kamer, zodra daar meer duidelijk over was, hierover zou worden geïnformeerd. Met deze brief voldoe ik aan die toezegging. Daarnaast geef ik ook een korte update over het wetstraject.

Wetswijziging

Om het mogelijk te maken het CABR online, woordelijk doorzoekbaar, gecontextualiseerd en gekoppeld aan andere oorlogsbronnen voor eenieder beschikbaar te stellen, is afgelopen jaar gewerkt aan een wijziging van de Archiefwet. Het wetsvoorstel creëert een wettelijke grondslag om bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens te

¹ Kamerstukken 20 454 en 32 761, nr. 211

verwerken bij het geven van toegang tot archiefbescheiden en biedt ruimte voor een belangenafweging tussen openbaarheid en privacy bij de (wijze van) verstrekking van (bijzondere en strafrechtelijke) persoonsgegevens door archiefdiensten. Het wetsvoorstel is op 23 september voor advies aanhangig gemaakt bij de Raad van State. Op 17 november 2025 heeft de Raad zijn advies gepubliceerd.² De Afdeling Advisering merkt in het advies op dat de regering in het wetsvoorstel een evenwichtige en zorgvuldige afweging maakt van de grondrechten, waarden en belangen die hierin het geding zijn. De Raad is van mening dat in het wetsvoorstel daarmee een goede balans wordt getroffen, die past binnen de ruimte die de wetgever heeft, gegeven de constitutionele randvoorwaarden. Wel heeft de Raad een aantal opmerkingen bij het wetsvoorstel, op basis waarvan ik het wetsvoorstel zal bijstellen. Ik verwacht het wetsvoorstel vergezeld van een nader rapport in januari 2026 met uw Kamer te delen.

Evaluatie van de tijdelijke voorziening

Op 1 juli 2025 is de tijdelijke voorziening bij het NA geopend. Deze voorziening is bedoeld als noodoplossing. Zo kan, nu het gedigitaliseerde CABR voorlopig niet online kan worden gepubliceerd, toch in beperkte mate een vorm van toegang tot het gedigitaliseerde deel van het CABR worden geboden.

Zoals aangekondigd in de Kamerbrief van 27 mei 2025 is de tijdelijke voorziening geëvalueerd. Er is zowel kwantitatief geëvalueerd, door bijvoorbeeld te kijken naar bezoekersaantallen, websitebezoek of aantal gestelde vragen, als kwalitatief, door personen die van de tijdelijke voorziening gebruik hebben gemaakt te interviewen.

In de periode juli en tot en met oktober waren er in totaal 810 plekken beschikbaar. De reserveringsgraad was 100%, er is meer belangstelling dan plek. De tijdelijke voorziening functioneert technisch goed. Bezoekers zijn positief over de ontvangst in de studiezaal, de algehele dienstverlening en de gebruiksvriendelijkheid van het digitale CABR. Het grootste deel van de bezoekers vindt waarnaar ze zoeken (64%). De rest slaagt deels (30%) of niet (6%).

De punten waarover bezoekers relatief minder tevreden zijn, zijn (de vindbaarheid van) de reserveringsmodule, de wachttijd en routing aan de ontvangstbalie en de beschikbare onderzoekstijd. Veel bezoekers spraken daarnaast de wens uit om, zo lang het CABR niet online geraadpleegd kan worden, de beschikbaarheid van de tijdelijke voorziening te vergroten met meer computers en locaties.

De evaluatie heeft geleid tot enkele kleine aanpassingen in de tijdelijke voorziening. Zo is het reserveren beter vindbaar gemaakt op de website, zijn er aanpassingen op de site gedaan zodat mensen beter zicht hebben op wat er allemaal te vinden is en is het makkelijker gemaakt handgeschreven documenten te lezen door de tekstherkenning meteen te tonen.

Uitbreiding van de tijdelijke voorziening

De belangstelling voor toegang tot het gedigitaliseerde CABR is groot. Om bezoekers die verder van Den Haag wonen tegemoet te komen heb ik – in afwachting van de inwerkingtreding van de eerder genoemde wetwijziging – gewerkt aan een uitbreiding van de tijdelijke voorziening naar de RHC's, de rijksarchiefbewaarplaatsen in de provincie. Hierbij kan ik uw Kamer melden dat de tijdelijke voorziening per 2 februari 2026 zal worden uitgebreid met een voorziening bij elk van de elf RHC's. Met deze uitbreiding wordt het in de week van maandag 2 februari 2026 mogelijk om in elke provincie het tot nu toe gedigitaliseerde deel van het CABR op locatie te raadplegen.

² Te raadplegen via: <https://www.raadvanstate.nl/adviezen/@153753/w05-25-00278/>

De tijdelijke voorziening is zowel bedoeld voor iedereen die vermoedt dat het CABR gegevens bevat over hun (familie)geschiedenis als voor wetenschappelijk onderzoekers. Voor wetenschappelijk onderzoek blijkt de inrichting van de tijdelijke voorziening bij het NA met een week van tevoren te reserveren tijdslots van circa 3 uur echter niet passend. Om aan dit bezwaar tegemoet te komen, zonder dat verbeterde toegang voor wetenschappers ten koste gaat van toegang voor burgers, ben ik van plan om de tijdelijke voorziening ook uit te breiden met een voorziening bij het NIOD, Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies in Amsterdam. Deze voorziening richt zich primair op wetenschappelijk onderzoek, met daarbij passende reserveringsmogelijkheden, en staat nadrukkelijk open voor alle wetenschappelijk onderzoekers. Dit zorgt tegelijkertijd voor net wat meer plekken voor burgers bij de RHC's en het NA, omdat wetenschappers bij het NIOD terecht kunnen.

Zowel bij de RHC's als bij het NIOD gelden dezelfde mitigerende maatregelen, gericht op de bescherming van persoonsgegevens van mogelijk nog levende personen die voorkomen in het CABR, als bij de voorziening op de studiezaal bij het NA. Voor meer details over deze maatregelen verwijs ik naar de brief van 27 mei 2025.³

Ondanks deze uitbreiding van de mogelijkheden om het gedigitaliseerde deel van het CABR op locatie in te zien, blijft bij veel potentiële gebruikers de behoefte bestaan om het CABR vanaf hun vertrouwde thuissituatie, in Nederland of in het buitenland, zonder drempels vooraf, te kunnen raadplegen. Ook voor kennisverspreiding, museale presentatie en educatie biedt de tijdelijke voorziening onvoldoende oplossing. Ik werk daarom intussen onverminderd door aan de wijziging van de Archiefwet. Zoals hierboven gemeld verwacht ik deze in januari aan uw Kamer aan te bieden.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
G. Moes

³ Kamerstukken 20 454 en 32 761, nr. 211